

SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 18/2008 vp

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle: Uudistettu sosiaalinen toimintaohjelma: mahdollisuudet, väylät ja yhteisvastuu 2000-luvun Euroopassa

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 10 päivänä lokakuuta 2008 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle: Uudistettu sosiaalinen toimintaohjelma: mahdollisuudet, väylät ja yhteisvastuu 2000-luvun Euroopassa (E 88/2008 vp) sivistysvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kulttuurisihteeri Päivi Mäntylä, opetusministeriö
- neuvotteleva virkamies Arto Koho, sosiaali- ja terveysministeriö
- opetusneuvos Matti Kyrö, Opetushallitus.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komission tiedonanto on yhteenveto komission suunnittelemista lähivuosien toimista EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamiseksi. Ohjelma täydentää Lissabonin strategiaa ja on laaja-alainen sisältäen mm. työmarkkinapolitiikkaa, koulutusta, terveyttä, maahanmuuttoa ja kulttuurien välistä vuoropuhelua käsitteleviä kysymyksiä. Ohjelmassa otetaan huomioon komission keväällä 2007 käynnistämän Euroopan sosiaalista todellisuutta ja sosiaalisen kehityksen tulevaisuutta koskevan avoimen kuulemismenettelyn

vastaukset. Ohjelmassa esitetään myös konkreettisia toimenpiteitä marraskuussa 2007 annetun tiedonannon "Mahdollisuudet, saatavuus ja solidaarisuus: kohti uutta sosiaalista näkemystä 2000-luvun Eurooppaa varten" prioriteettien toteutumiseksi.

Asiakirja jakautuu kuuteen lukuun, jotka ovat: johdanto, Euroopan sosiaalinen ulottuvuus, sosiaalisen toimintaohjelman tavoitteet, ohjelman prioriteetit, ohjelman välineet sekä johtopäätökset.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää myönteisenä uudistetun sosiaalisen toimintaohjelman tapaa koota yhteen komission sosiaalipoliittinen työ ja tukee tavoitetta korostaa sosiaalipolitiikan merkitystä ja lisätä sen näkyvyyttä Euroopassa.

Suomi pitää myös myönteisenä uudistetun sosiaalisen toimintaohjelman laaja-alaista lähestymistapaa, joka kokoaa monipuolisesti sosiaalisen eri sektoreiden toimet yhteen ja toteaa, että toimenpiteiden keskinäisen linkittäminen sekä komission sisäinen yhteistyö ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamiseksi on tärkeää. Ohjelman laaja-alaisuus tekee siitä yhteiskuntapoliittisesti merkittävän. Siitä huolimatta on todettava, että toimintaohjelmassa esitetyt asiat ovat kansallisesti merkitykseltään erilaisia.

Ohjelman painopistealueet perustuvat aiemmin tehtyyn työhön lasten ja nuorten aseman parantamiseksi, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämiseksi sekä liikkuvuuden ja terveen elämän edistämiseksi.

Suomi pitää jatkuvuuden turvaamista hyvänä, haluaa korostaa ennalta ehkäisevien toimien

merkitystä erityisesti lasten ja nuorten kohdalla, pitää tärkeänä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä ja tukee syrjimättömyyttä koskevan uuden painopistealueen esille nostamista. Euroopan unioni voi toimia syrjimättömyyden edelläkävijänä. Suomi haluaa kuitenkin tässä vaiheessa todeta ohjelman erilaisia ulottuvuuksia: liikkuvuuden edistämisen yhteydessä on kiinnitettävä huomiota ympäristövaikutuksiin ja toisaalta väestön ikääntyminen ei ole vain kustannustekijä, sillä ikääntyneillä on merkittävästi ostovoimaa.

Koska sosiaalipoliittinen uudistamistyö edellyttää pitkäjännitteisyyttä, Suomi pitää tärkeänä, että komission toimikauden päättymisen ei keskeytä aloitettua työtä, vaan että keskustelu EU:n työ- ja sosiaalipolitiikan haasteista jatkuu uuden komission kaudella.

Suomi vielä ei tässä vaiheessa ota yksityiskohtaisesti kantaa sosiaalisessa toimintaohjelmassa ehdotettuihin toimenpiteisiin, vaan kannanmuodostus tapahtuu yksittäisten asioiden tai asiakokonaisuuksien tullessa tavanomaiseen käsittelyyn.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sosiaalisen toimintaohjelman kolme perustavoitetta ovat mahdollisuuksien luominen (possibility), saatavuuden mahdollistaminen (access) ja yhteisvastuun osoittaminen (solidarity). Sivistysvaliokunta painottaa tavoitteiden saavuttamisessa koulutuksen merkitystä erityisesti lapsille ja nuorille. Asiakirjassa todetaan, että "köyhyyden riski koskee 19 miljoonaa lasta ja nuorta, ja joka vuosi kuusi miljoonaa jättää keskiasteen koulutuksen kesken. Tarvitaan toimia, joilla osattomien lasten sosiaalisen syrjäytymisen noidankehä voidaan murtaa." Toisen eli saatavuutta koskevan tavoitteen kohdalla todetaan, että "koulutuksella ja osaamisen kehittämisellä on tuettava ihmisten sopeutumista muutoksiin. Kaikkien lasten on saatava koulutus, jonka ansiosta he voivat selviytyä nykypäivän ja tulevai-

suuden maailmassa ja joka tarjoaa heille oikeudenmukaiset mahdollisuudet". Jo näiden asiakirjan toteamusten vuoksi on syytä korostaa koulutuksen keskeistä merkitystä siitäkin huolimatta, että on tärkeää pysyttää koulutusta koskeva päätösvalta kansallisella tasolla ja unionin toimet ovat ensi sijassa yhteistyön tiivistämistä. Koulutus on parhaimmillaan opetuksen ja oppimisen lisäksi sosiaalisen koheesion luomista ja syrjäytymisen ehkäisemistä sekä terveellisen elämän ja yhteiskunnallisen tasa-arvon edistämistä.

Koulutusta koskee erityisesti tavoite Lapset ja nuoret — huomisen Eurooppa. Lasten ja nuorten ongelmista korkea nuorisotyöttömyys, koulun kesken jättävien suuri määrä ja nuorten työpaikkojen suhteellinen turvattomuus ja eriarvoisuus palkoissa ovat ongelmia, jotka on ratkaistava. OECD:n vertailevat koulutusindikaattorit osoittavat, että koulutustason noustessa työttö-

myysaste alenee. Tämä koskee myös Suomea, joten toisen asteen koulutusmahdollisuuksien järjestäminen kaikille ja toimenpiteet keskeyttämisen ehkäisemiseksi tukevat lasten ja nuorten selviytymistä tulevaisuudessa.

Komission tiedonanto koulualan eurooppalaisesta yhteistyöstä "Paremmat taidot uudelle vuosisadalle" on osa sosiaalista toimintaohjelmaa ja liittyy toimintaohjelman ehdotuksiin jatkotoimiksi (E66/2008 vp). Tiedonanto sisältää luku- ja kirjoitus- sekä laskutaidon eli olennaisten avaintaitojen kehittämisen sekä toimenpiteitä yksilöllisen oppimisen tukemiseksi. Suomalaisen lasten luku- ja laskutaito on tunnetusti kansainvälisessä vertailussa korkealla tasolla ja toisaalta oppimaan oppiminen on eurooppalaisessa yhteistyössä suomalainen aloite. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei työtä sekä tason säilyttämiseksi että heikoimmin suoriutuvien lasten ja nuorten tukemiseksi olisi jatkettava. Valiokunta kannattaa myös tavoitteita koulutuksen laadun parantamiseksi ja opettajankoulutuksen kehittämiseksi.

Toimintaohjelman tavoite, jossa panostetaan ihmisiin, uusiin ja parempiin työpaikkoihin ja uusiin taitoihin, korostaa elinikäistä oppimista ja nostaa erityisesti esille yrittäjyyden, tietotekniset taidot, ympäristömuutoksen hallinnan ja taloustaidot. Elinikäinen oppiminen, jossa koulutusjärjestelmän väylät ovat avoimet esiopetuksesta korkeakoulutukseen ja mahdollisuudet aikuiskoulutukseen kaikilla, on keskeistä koulutuspolitiikassa. Yhtenä tähän tavoitteeseen liit-

tyvänä jatkotoimena on komission tuleva aloite "uusia taitoja uusiin työpaikkoihin". Sen avulla pyritään muun muassa varmistamaan työvoiman kysynnän ja tarjonnan ennakointi ja kohtaanto.

Koulutus on avainasemassa myös maahanmuuttajalasten ja -nuorten integroitumisessa asuinmaahan. Sen vuoksi on tärkeää käydä keskustelua eri toimintatavoista, joilla voidaan edistää maahanmuuttajaoppilaiden koulumenes-tystä. Myös tässä kaiken lähtökohta on kielitaito, eli toisaalta on tärkeää vahvistaa maahanmuuttajan omaa äidinkieltä, toisaalta asuinmaan kielen oppiminen edistää integroitumista.

Valiokunta muistuttaa, että liikkuvuuden edistämisessä unionissa on ollut hyviä kokemuksia koulutus-, harjoittelu- ja nuoriso-ohjelmista, joita ovat mm. Sokrates-, Tempus-, Leonardo da Vinci- ja Youth-ohjelmat. Näiden ohjelmien rahoitus on unionin talousarvioissa ollut vaatimattomaa, mutta niillä on ollut suuri merkitys ohjelmiin osallistuville. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä lausuntoonsa 11.11.2008 nuorten eurooppalaista vapaaehtoistyötä koskevasta suosituksesta (SiVL 16/2008 — E 67/2008). Asiakirjan tavoitteena on edistää nuorten eurooppalaisten vapaaehtoisten liikkuvuutta.

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

SiVL 18/2008 vp — E 88/2008 vp

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Mikaela Nylander /r
vpj.	Tuomo Hänninen /kesk	Lauri Oinonen /kesk
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Tuula Pelttonen /sd
	Paavo Arhinmäki /vas	Tuomo Puumala /kesk
	Timo Heinonen /kok	Leena Rauhala /kd
	Anneli Kiljunen /sd	Tommy Tabermann /sd
	Sanna Lauslahti /kok	Mirja Vehkaperä /kesk
	Jukka Mäkelä /kok	Pauliina Viitamies /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.